

Talouskasvun jarrut

Epävarmuus ja riskejä välttelevä ilmapiiri
horjuttavat uskoa tulevaisuuteen

Ilkka Haavisto
Tutkimuspäällikkö,
EVA

ilkka.haavisto@eva.fi
@haavisto_ilkka
www.eva.fi

Emmiliina Kujanpää
Johtava veroasiantuntija,
EVA

emmiliina.kujanpaa@eva.fi
@KEmmiliina
www.eva.fi

- Suomalaisten mielestä tärkeimmät syyt heikkoon talouskasvuun ovat Venäjän hyökkäyssodan aiheuttama epävarmuus sekä riskejä välttelevä ilmapiiri yhteiskunnassa.
- Keskeisinä talouskasvun jarruina suomalaiset pitävät lisäksi yritysten alisuoriutumista ja innovatiivisuuden puutetta, mutta myös talouden liiallista sääntelyä ja byrokratiaa.
- Enemmistön mielestä sekä liian kireä verotus että hallituksen menoleikkaukset ovat hidastaneet kasvua.
- Kaksi kolmasosaa katsoo, ettei hyvinvointiyhteiskunnan ylläpitäminen ole mahdollista ilman vahvaa talouskasvua, ja vain alle viidesosa suomalaisista kiistää tämän arvion.
- Kolme neljästä toimeentulovaikkeuksia kokevasta ajattelee, että julkisen talouden leikkaukset ovat heikentäneet omaa taloudellista tilannetta.

Loppuvuodesta 2025 useampi talousennusteita laativa tahoo Suomessa alensi arvioitaan näköpiirissä olevasta talouskasvusta. Erikoisen tilanteesta on tehnyt se, ettei talous kääntynyt vuonna 2025 nousuun, vaikka vienti ja kotitalouksien ostovoima kasvoivat. Ennusteensa julkistamisen yhteydessä valtiovarainministeriö viestittikin, että Suomen taloudessa on ”jokin jarru”, joka hidastaa talouskasvua ja horjuttaa uskoa tulevaisuuteen.¹

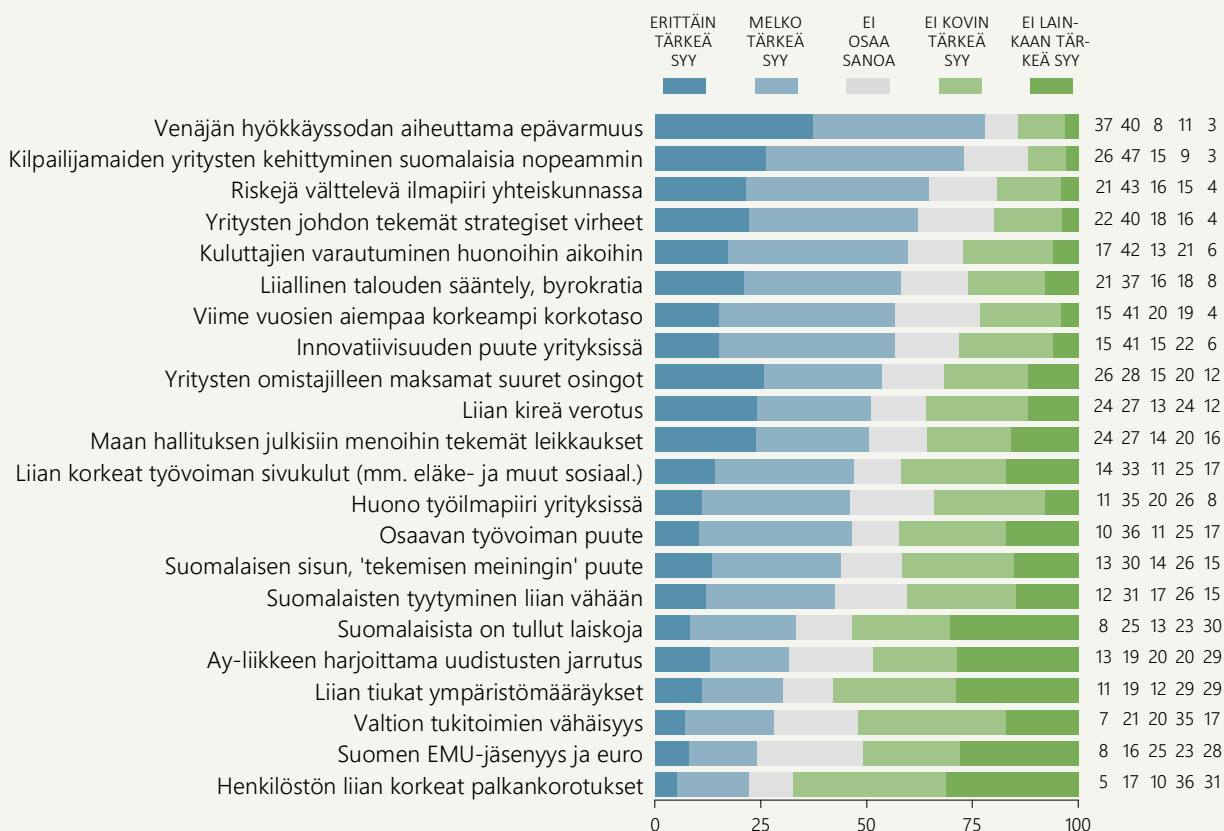
EVA selvitti syksyn 2025 Arvo- ja asennetutkimuksessaan kansalaisten käsityksiä talouskasvua mahdollisesti jarruttavista tekijöistä. Suomalaisia pyydettiin arvioimaan 22 asian tai ilmiön kohdalla, missä määrin kukin niistä on syynä viime vuosien heikkoon talouskasvuun.²

Talouskasvun heikkoutta selittävien tekijöiden listan (Kuvio 1) kärkeen nousee Venäjän Ukrainassa käymän hyökkäyssodan aiheuttama epävarmuus (77 % pitää tärkeänä syynä). Epävarmuuteen liittyvät myös talouskasvun jarrujen listalla kolmantena tuleva riskejä välttelevä ilmapiiri yhteiskunnassa (64 %) sekä viidenneksi sijoittuva kuluttajien varautuminen huonoihin aikoihin (59 %).

Suomalaisten mielestä ilmeisin syy heikkoon talouskasvuun näyttäisikin piilevän yleisesti epävarmoissa olosuhteissa, jotka eivät suosi talouskasvun edellyttämää riskinottoa. Tuloksista löytyy muitakin vahvoja ehdokkaita syiksi sille, että Suomen talous ei kasva.

Verraten yksimielisiä suomalaiset ovat ainakin siitä, etteivät suomalaiset yritykset ole kyenneet kasvamaan riittävän ripeästi.

Kuvio 1. Missä määrin Suomen viime vuosien heikko talouskasvu johtuu seuraavista tekijöistä (tekstejä osin lyhennetty, %)

Liki kolme neljästä (73 %) arvioi kilpailijamaiden yritysten suomalaisia yrityksiä nopeamman kehittymisen tärkeäksi syyksi hitaalle talouskasvulle. Enemmistö lukee syiden joukkoon myös yritysten johdon tekemät strategiset virheet (62 %), innovatiivisuuden puutteen yrityksissä (56 %) sekä yritysten omistajilleen maksamat suuret osingot (54 %).

Vaikka suomalaiset yritykset ovat viime vuosina olleet keskimäärin varsin kannattavia, ne ovat investoineet esimerkiksi ruotsalaisia verrokkejaan vähemmän.³ Toisaalta yritysten kasvuun ja kannattavuuteen vaikuttavat keskeisesti myös toimintaympäristöä koskevat päätökset. Niitä eivät tee yritysjohtajat tai omistajat, vaan politiikan ja julkishallinnon päättäjät.

Suomalaisten enemmistö nostaakin kasvun jarrujen listalla melko korkealle joitain keskeisiä talouspolitiikkaan liittyviä tekijöitä. Tällainen on liiallinen talouden sääntely ja byrokratia, jota 58 prosenttia suomalaisista pitää tärkeänä syynä talouskasvun heikkoudelle. Aivan kaikkea sääntelyä suomalaiset eivät kuitenkaan pidä kasvulle haitallisena, sillä alle kolmasosa (30 %) allekirjoittaa ja enemmistö (58 %) torjuu väitteen, että liian tiukat ympäristömääräykset olisivat tärkeä syy talouskasvun hitaudelle.

Talouskasvun heikentäjänä samoille lukemille sääntelyn ja byrokratian kanssa nousee myös viime vuosien aiempaa korkeampi korkotaso (56 %). Tulos on odotettu, sillä Euroopan keskuspankin etenkin rakennusala ja asuntovelallisia kurittanut rahapolitiikka on viime vuosina todennäköisesti ollut Suomen olosuhteisiin liian kireää.

Tähän nähden on huomionarvoista, että vain neljäsosa (24 %) pitää ja yli puolet (51 %) ei pidä Suomen EMU-jäsenyyttä ja euroa taakkana Suomen talouskasvulle. Jo aiemmin julkaistut Arvo- ja asennetutkimuksen tulokset kertovatkin euron nauttivan suoma-

laisten keskuudessa laajaa suosiota. Vaikka Euroopan keskuspankin rahapolitiikka on hidastanut talouskasvua, on se suomalaisten mielestä silti ollut pitkällä tähtäimellä oikeaa politiikkaa.⁴

Valtiokeskeisyys on ongelma kasvulle

Samaa ei voi sanoa kotimaisten päättäjien käsissä olevista talouspolitiikan lohkoista, joista etenkin verotusta suomalaiset pitävät liian ankarana.⁵ Puolet (51 %) pitää liian kireää verotusta tärkeänä syynä kasvun hitaudelle. Selvästi pienempi osuus (36 %) ei näe verotusta kasvulle ongelmallisena. Kiinnostavaa kyllä, osuudet ovat täsmälleen samat tarkasteltaessa, kuinka moni pitää (51 %) ja ei pidä (36 %) hallituksen julkisiin menoihin tekemiä leikkauksia kasvulle haitallisina.

Mielipiteet sekä verotuksen että leikkausten haitallisuudesta talouskasvulle eria- väst kuitenkin voimakkaasti etenkin nykyisiä hallitus- ja oppositio puolueita äänestävien välillä. Odotetusti oikeistopuolueiden kannattajat korostavat verotuksen haitallisuutta ja vasemmistopuolueita äänestävät puolestaan leikkausten ongelmallisia seurauksia (ks. Kuvioliite), joskin mielipide-ero on jyrkempi leikkausten kuin verotuksen kohdalla.

Molemmat leirit ovat oikeassa, sillä verotuksen tiedetään aiheuttavan merkittäviä haittoja talouskasvulle⁶ ja julkisten menojen leikkaaminen hidastaa osaltaan kasvua. Tähän viittaavat myös suomalaisilta syksyn 2025 Arvo- ja asennetutkimuksessa kerätyt arviot omasta toimeentulosta (ks. *Toimeentulovaikeudet ovat yleistyneet hieman*, s. 9).

Toimeentulovaikeuksia kokevien osuus väestöstä on hieman kasvanut aiemmalta, melko vakiintuneelta tasoltaan, ja selvä enemmistö tästä ryhmästä raportoi juuri julkisen talouden leikkausten heikentäneen omaa

taloudellista tilannetta. Tämä on oletettavasti jossain määrin vaikuttanut kulutusmahdollisuuksiin ja täten myös talouskasvuun.

Veronkiristysten ja leikkausten dilemma kuvaa hyvin julkisen talouden hoidon noidankehää. Molemmat ovat talouskasvun näkökulmasta huonoja vaihtoehtoja. Budjetin tekijän ratkaisuksi jää toistuva lisävelanotto eli leikkausten tai veronkiristysten lykkääminen tulevaisuuteen. Kun asian ympärillä vallitsee myös jatkuva poliittinen jännite, yhteiskunnallinen keskustelu kiertyy yhä enemmän valtion velkaantumisen ympärille talouskasvun edistämisen kustannuksella. Päätäjien huomio kiinnittyy silloin helposti valtion hyvinvointiin kansalaisten ja yritysten kustannuksella.

On mahdollista, että Suomen talouskasvua jäytää pysyvämmän suomalaisen yhteiskunnan valtiokeskeisyys. Riskinottoa välteään, koska on totuttu siihen, että valtio hoitaa asiat ja ratkaisee ongelmat kansalaisten puolesta. Tällöin riskien välttäminen on harkitsevuuden sijaan passiivisuutta, ja talouskasvun todellinen jarru on jatkuva alisuorittaminen, josta muun muassa talousnobelisti Bengt Holmström on kantanut huolta.⁷

Osa suomalaisista yhtyy kollektiiviseen itsekritiikkiin saamattomuudesta. Reilut neljä kymmenestä (43 %) pitää suomalaisen sisun tai ”tekemisen meiningin” puutetta tärkeänä talouskasvun jarruna, mutta käytännössä yhtä moni (41 %) ei pidä. Arvioitaessa sisukuuden sijaan suomalaisten kunnianhimoa, samaiset 43 prosenttia pitää ja 41 prosenttia ei pidä suomalaisten tyytymistä liian vähään varteenotettavana syynä heikkoon talouskasvuun.

Tuloksista voi päätellä, että talouskasvua saattaa ainakin jossain määrin painaa suomalaisten kunnianhimon ja innostuksen puute. Sen korjaamiseksi huomio tulisi mitä ilmeisemmin kääntää opiskelun, työnteon, yrit-

tämisen ja omistamisen kannustimiin, sillä suomalaiset näkevät toisensa sinänsä valmiina tarttumaan toimeen. Vain kolmasosa (33 %) arvioi tärkeäksi talouskasvun jarruksi sen, että suomalaisista on tullut laiskoja, mutta hieman yli puolet (53 %) ei allekirjoita tätä käsitystä.

Samalla suomalaiset eivät vaikuta kovinkaan laajalti uskovan siihen, että valtio voisi omilla suorilla toimillaan luoda talouskasvua. Näin voidaan päätellä siitä, että vain 28 prosenttia katsoo, että valtion tukitoimien vähäisyys olisi tärkeä syy talouskasvun hitaudelle. Yli puolet (52 %) ei tähän usko.

Työmarkkinat eivät ole kasvun tulppa

Työmarkkinoihin, työvoiman saatavuuteen ja työn hintaan liittyvät tekijät jakavat mielipiteet eivätkä siksi kokonaisuutena katsoen nouse suomalaisten mielissä aivan keskeiseksi talouskasvun hitauden syiksi.

Hieman alle puolet (47 %) pitää talouskasvun jarruna liian korkeita työvoiman sivukuluja (mm. eläke- ja muut sosiaaliturvamaksut), mutta vain hieman pienempi osuus (42 %) ei pidä. Asetelma on käytännössä sama, kun arvioitavana on osaavan työvoiman puute, jota 46 prosenttia pitää ja lähes yhtä moni (42 %) ei pidä tärkeänä syynä talouskasvun heikkouteen.

Vaikka etenkin meneillään olevan vaalikauden alkua leimasivat poikkeuksellisen laajoihin poliittisiin lakkoihin johtaneet kiistat Petteri Orpon hallituksen työmarkkinauudistuksista, vain kolmasosa (32 %) katsoo, että ay-liikkeen harjoittama uudistusten jarrutus olisi tärkeä syy talouskasvun hitaudelle, ja puolet (49 %) torjuu käsityksen.

Tietynlaisista jännitteistä työpaikoilla kertoo kuitenkin se, että lähes puolet (46 %) katsoo yrityksissä vallitsevan huonon työilma-

piirin tärkeäksi talouskasvun jarruksi, ja eri mieltä olevien joukko (34 %) jää paljon pienemmäksi. Toisaalta lukemia voidaan pitää maltillisina, jos niitä vertaa vuonna 2013 tehtyyn, sisällöllisesti miltei samanlaiseen kyselyyn. Tuolloin lähes kolme neljästä piti huonoa työilmapiiriä tärkeänä syynä yritysten kilpailukyvyn heikentymiselle.⁸

Vaikka tulokset eivät ole aivan täysin vertailukelpoisia, saattaa niiden välinen huomattava ero silti osaltaan heijastella työmarkkinoilla viimeisten reilun kymmenen vuoden aikana tapahtunutta kehitystä. Keskitetyn työmarkkinapolitiikan painoarvo ja merkitys ovat vähentyneet samalla, kun alakohtaisen ja paikallisen sopimisen roolit ovat kasvaneet.

Olennaista on myös se, että siinä missä liian korkeaksi osoittautuneet palkankorotukset johtivat Suomen 2010-luvulla kilpailukyvyn ja talouskasvun alhoon, vaikuttaisivat viimeaikaiset palkankorotukset osuneen melko lähelle sekä kilpailukyvyn että ostovoiman turvaavaa tasapainoa. Ehkä juuri siksi vain reilu viidesosa (22 %) pitää, ja kaksi kol-

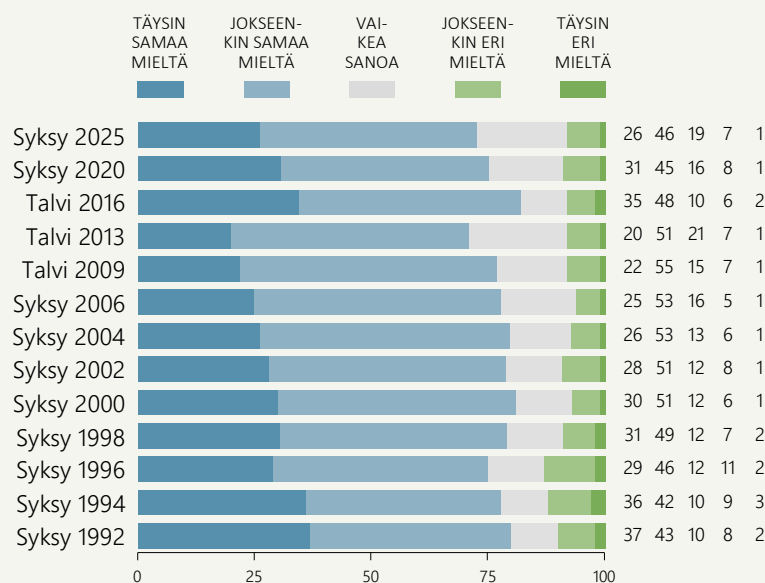
masosaa (67 %) ei pidä henkilöstön saamia palkankorotuksia liian korkeina ja talouskasvun jarruna.

Vientiteollisuuden kilpailukyvyn säilyttämisen tarpeesta vallitsee myös varsin laaja konsensus. Selvä enemmistö (72 %) katsoo, että työllisyys ja sitä kautta muukin hyvinvointi maassamme riippuu ratkaisevasti vientiteollisuutemme kilpailukyvystä, ja vain kahdeksan prosenttia on asiasta eri mieltä (Kuvio 2).

Vaikka arviot vientiteollisuuden kilpailukyvyn säilyttämisen merkityksestä säilyvät korkealla tasolla, ovat ne vähentyneet alkuvuoden 2016 huippulukemistaan. Tulokset kertovatkin muutoksesta talouskeskustelun painopisteissä. Siinä missä edellisellä vuosikymmenellä kustannuskilpailukyky sekä työmarkkinoiden toimivuus ja uudistaminen olivat Suomen kilpailukyvyn palauttamisen ja talouskasvun käynnistämisen ytimessä, fokus näyttäisi nyt siirtyvän valtion rooliin taloudessa.

Suomalaisille vaikuttaa olevan varsin selvää, ettei nykyisen kaltainen hyvinvointivaltio

Kuvio 2. "Työllisyys ja sitä kautta muukin hyvinvointi maassamme riippuu ratkaisevasti vientiteollisuutemme kilpailukyvystä" (%)

ole itsessään talouskasvua luova sampo, vaan edellyttää toimiakseen sitä ruokkivaa, dynaamista ja kasvavaa taloutta. Kaksi kolmasosaa (65 %) katsoo, ettei hyvinvointiyhteiskunnan ylläpitäminen ole mahdollista ilman vahvaa talouskasvua, ja vain alle viidesosa (17 %) kiistää tämän arvion (Kuvio 3).

Käsitykset talouskasvun välttämättömyydestä hyvinvointiyhteiskunnalle ovat nyt selvästi (+12 %-yks.) voimakkaammat kuin finanssikriisin jälkeisenä vuonna 2010.

Lukemat ovat pitkälti samat tarkasteltaessa, miten Suomi voi selvittää kasvavan velkaongelmansa. Kaksi kolmasosaa (66 %) suomalaisista arvioi maamme velkaongelman olevan ratkaistavissa vain vakaalla ja pitkäaikaisella talouskasvulla. Vain 14 prosentilla on ongelmiaan vaihtoehtoinen ratkaisu, tai he eivät näe ongelmaan ratkaisua lainkaan (Kuvio 4).

Talouskasvun välttämättömyydestä hyvinvointiyhteiskunnan pelastamiselle ja velkaongelman taltuttamiselle vallitsee siis hyvinkin laaja yksimielisyys. Siitä huolimatta ainoastaan 42 prosenttia suomalaisista yhtyy arvioon, jonka mukaan ihmisten hyvinvoinnin jatkuminen voi perustua vain taloudelliseen

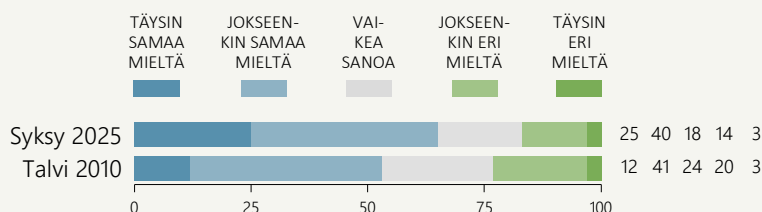
kasvuun. Toisaalta lähes yhtä moni (37 %) torjuu teesin (Kuvio 5).

Väittämä haastaa ihmiset pohtimaan sitä, mistä hyvinvointi syntyy. Vaikka talouskasvu nähdään välttämättömäksi, se ei vastausten valossa ole ihmisille ainoa hyvinvoinnin perusta.

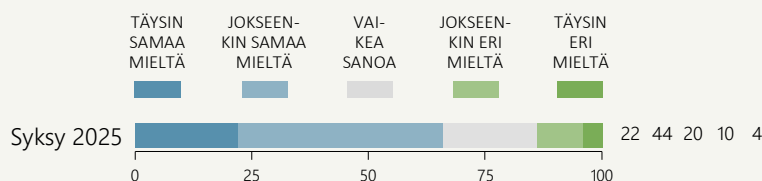
Käsitykset talouskasvun ja hyvinvoinnin ykseydestä ovat säilyneet käytännössä samoina koko koronaviruspandemian jälkeisen ajan. Ne ovat nyt myös aavistuksen talouskasvulle myönteisempiä kuin yli 40-vuotisessa mittaushistoriassa keskimäärin. Tätä selittää viime vuosien surkea talouskehitys yhdistettynä aikasarjasta jo tutuksi tulleen logiikkaan: talouskasvun tähti laskee taloudellisesti hyvinä aikoina, mutta sillä on tapana nousta jälleen, kun talouskasvu kituu. Näin on käynyt pandemian lisäksi vuosien 2007–2009 finanssikriisin ja sitä seuranneen kilpailukykykriisin sekä 1990-luvun alun laman tiimoilla.

Tulosten aikasarjassa huomio kiinnittyy siihen, että huomattava osa suomalaisista ei ole missään vaiheessa nähnyt aihetta vetää yhtäläisyysmerkkejä hyvinvoinnin ja talouskasvun välille. Osin ilmiö selittyy väittämän

Kuvio 3. "Hyvinvointiyhteiskunnan ylläpitäminen ei ole mahdollista ilman vahvaa talouskasvua" (%)

Kuvio 4. "Maamme velkaongelma on ratkaistavissa vain vakaalla ja pitkäaikaisella talouskasvulla" (%)

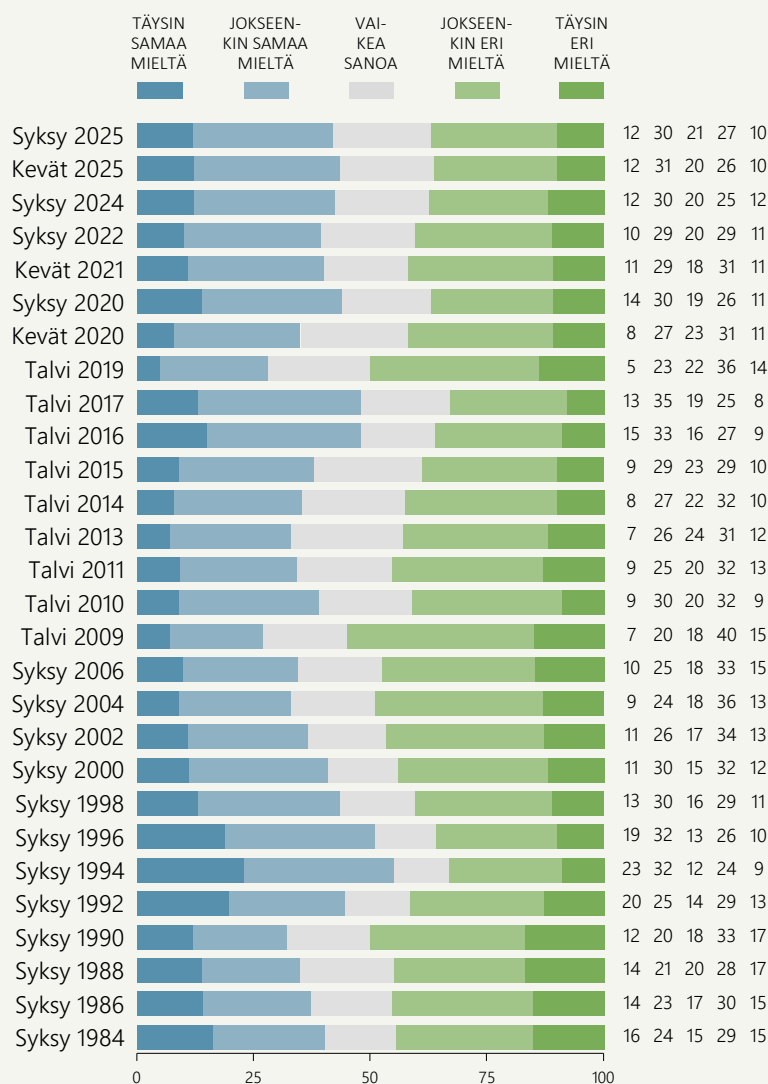
muut hyvinvoinnin lähteet miltei pois sulkevalla ehdottomuudella⁹, mutta osalle kyse on arvatenkin myös arvioihin tai maailmankuvaan pohjautuvasta nihkeydestä taloutta tai sen rajatonta kasvua kohtaan.

Tällainen talouskriittinen ajattelu nojautuu usein käsitykseen kasvun ekologisista rajoista, mutta huolta saattavat herättää myös inhimillinen kestäkyky kilpailun paineissa ja ylipäänsä kulutuskeskeisyys. Kenties näistä syistä vajaa kolmasosa (32 %) suomalaisista on sitä mieltä, että taloudellisen hyvinvoinnin kehittäminen vielä nykyistä korkeammalle

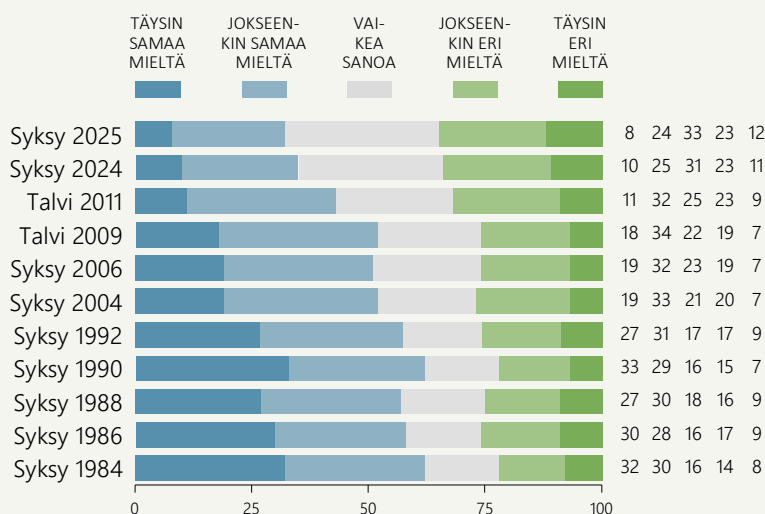
tasolle lisää henkistä pahoinvointia. Ensimmäistä kertaa mittaushistoriassa hieman useampi (35 %) ei näe taloudellisen ja henkisen hyvinvoinnin välillä vallitsevan ristiriitaa. Huomattavan moni (33 %) ei osaa ottaa asiaan kantaa (Kuvio 6).

Muutos suomalaisten asenteissa on tapahtunut finanssikriisin jälkeen, sillä vielä vuoden 2009 mittauksessa enemmistö näki taloudellisen hyvinvoinnin tavoittelemisen ilmeisessä ristiriidassa henkisen hyvinvoinnin kanssa. Laihan talouskasvun vuodet ovat tältä osin saaneet suomalaiset muuttamaan mieltään.

Kuvio 5. "Ihmisten hyvinvoinnin jatkuminen voi perustua vain taloudelliseen kasvuun" (%)

Kuvio 6. "Taloudellisen hyvinvoinnin kehittäminen vielä nykyistä korkeammalle tasolle lisää henkistä pahoinvointia" (%)

Toimeentulovaikeudet ovat yleistyneet hieman

Suomalaisista 44 prosenttia luonnehtii kotitaloutensa pärjäävän tuloillaan, kun käyttää niitä harkiten. Erinomaisesti tai melko mukavasti toimeentulevassa kotitaloudessa elää reilu kolmannes (36 %). Sen sijaan 18 prosenttia suomalaisista kokee kotitaloudessaan vaikeuksia tulla toimeen (Kuvio 7).

Tulokset ovat edellisen, syksyllä 2023 tehdyn mittauksen tasolla. Tuolloin suomalaisten kokemus oman kotitaloutensa toimeentulosta oli heikentynyt aikaisemmasta, kun inflaatio oli leikannut reaaliansioita ja korkotaso noussut.¹⁰ Vaikka palkat ovat viime vuosina nousseet, kuluttajien ostovoimaa ovat heikentäneet eläkkeiden indeksikorotusten pienentyminen, sosiaalietuuksien leikkaus ja arvonlisäveron kiristykset.¹¹

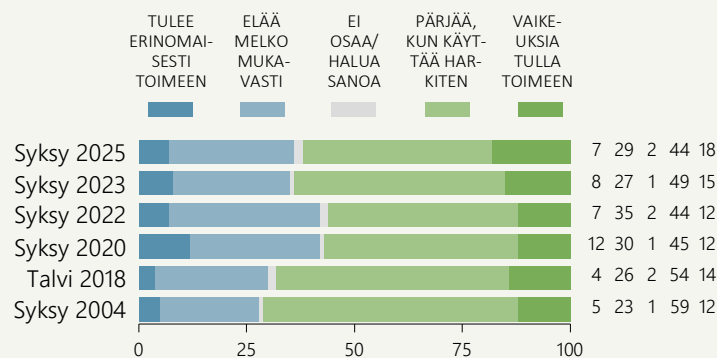
Suotuisan palkkakehityksen ansiosta työsuhteessa olevien henkilöiden ja johtajien toimeentulovaikeudet eivät ole juurikaan kasvaneet edellisestä mittauksesta. Sen sijaan työttömät, eläkeläiset ja opiskelijat raportoivat toimeentulovaikeuksistaan nyt useammin. Toimeentulovaikeudet paikantuivat samoihin ryhmiin jo vuoden 2023 mittauksessa. Uusimmassa mittauksessa myös yrittäjät ja ammatinharjoittajat ilmoittavat aikaisempaa enemmän vaikeuksistaan tulla toimeen, mutta toisaalta myös erinomaisesti toimeen tulevien yrittäjien ja ammatinharjoittajien joukko on kasvanut syksystä 2023 (ks. Kuvioliite).

Korkeasti koulutetut tulevat selvästi paremmin toimeen kuin matalasti koulutetut. Puoluekannan mukaan tarkasteltuna hyvin toimeentulevia on eniten RKP:n (66 %) ja kokoomuksen (60 %) äänestäjissä ja keskimertoa enemmän myös vihreiden (40 %) ja perussuomalaisten (38 %) äänestäjissä. SDP:n (32 %), keskustan (26 %) ja kristillisdemokraattien (26 %) äänestäjäjoukoissa hyvin toimeentulevia on jonkin verran enemmän kuin toimeentulovaikeuksia kokevia, ja suuri joukko näiden puolueiden äänestäjistä pärjää harkitulla rahankäytöllä kohtalaisesti. Sen sijaan vasemmistoliiton äänestäjäkunta painottuu enemmän heikosti (34 %) kuin hyvin (21 %) toimeentuleviin.

Kotitaloudet varautuvat riskeihin

Kotitalouden toimeentulo vaikuttaa kulutuskäyttäytymiseen. Selvä enemmistö (63 %) toimeentulovaikeuksia kohtaavista ajattelee, että nyt ei ole aika hankkia asuntoa tai autoa, kun kohtalaisesti

Kuvio 7. Miten luonnehtisi kotitaloutensa tuloja / nykyistä taloudellista toimeentuloa (%)

toimeentulevista näin ajattelee vajaa puolet (47 %) ja hyvin toimeentulevista vain reilu neljännes (28 %, ks. Liitekuvio 1, s. 11).¹² Myös muiden käyttäytymisestä mallia ottava varovaisuus kuluttamisessa on yleisempää heikosti toimeentulevien keskuudessa. Sen sijaan kulutuksen vähentäminen ympäristösyistä painottuu hyvin toimeentuleviin kotitalouksiin.

Kotitalouden taloustilanne vaikuttaa myös varautumiseen erilaisten riskien varalle. Mitä paremmin pärjäävästä kotitaloudesta on kysymys, sitä parempi on mahdollisuus varautua taloudellisesti erilaisiin kriisioloihin, kuten terveydenhuollon kriisiytymiseen tai maailmantilanteesta johtuvaan kriisiin. Mitä heikommin kotitalous tulee toimeen, sitä todennäköisemmin se varautuu siihen, että julkisen talouden ongelmat leviävät koskemaan omaa taloutta.

Puolet (50 %) toimeentulovaikeuksien kanssa painivista kokee, että lainansaanti pankeista ja rahoituslaitoksista on vaikeutunut, kun kohtalaisesti toimeentulevista näin kokee 40 prosenttia ja hyvin toimeentulevista vain joka neljäs (25 %). Lainojen korkojen nousemiseen varautuu noin kolmasosa kotitalouksista taloustilanteestaan riippumatta.

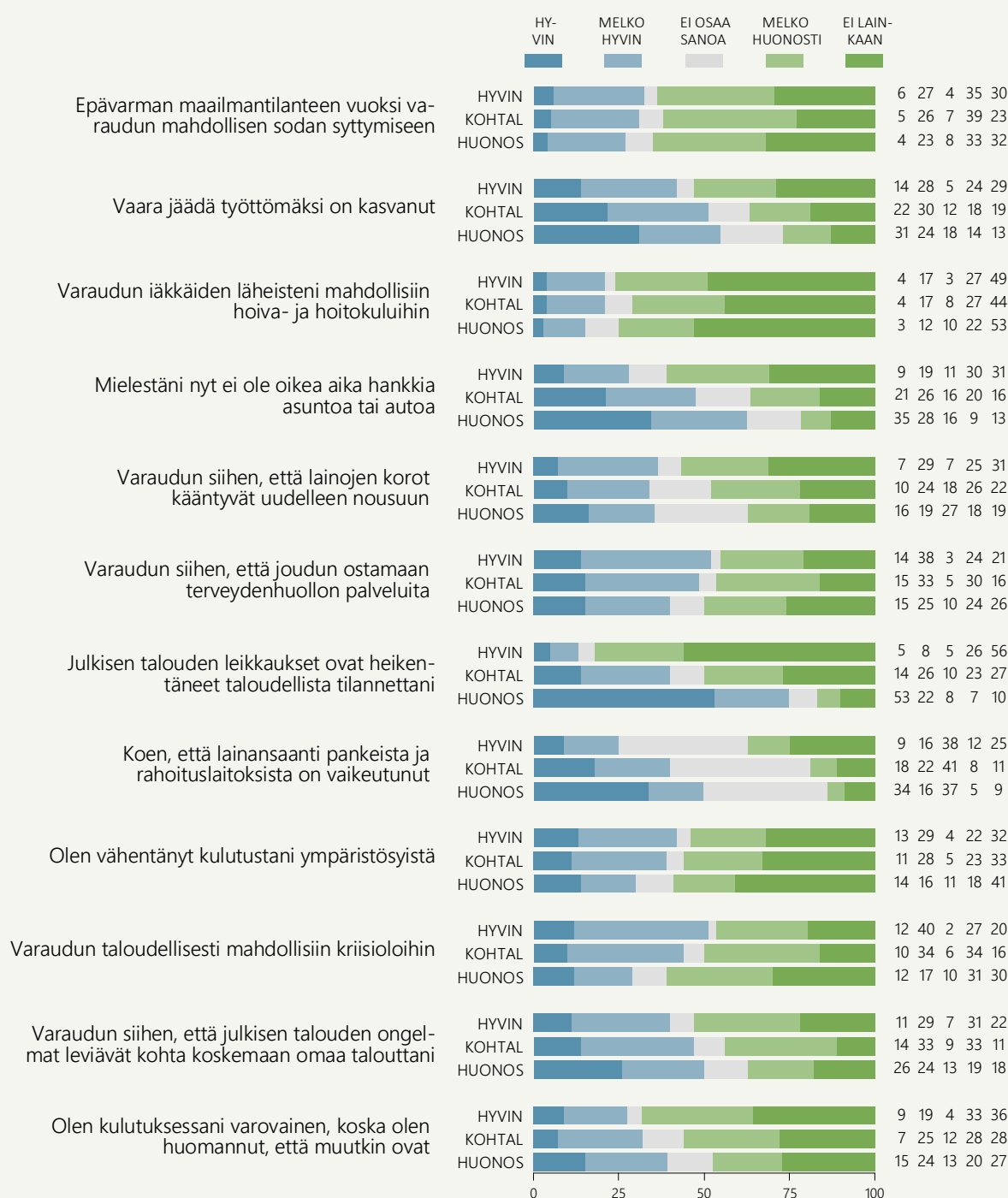
Leikkaukset tuntuvat

Kolme neljästä (75 %) toimeentulovaikeuksia kokevasta ajattelee, että julkisen talouden leikkaukset ovat heikentäneet omaa taloudellista tilannetta (ks. Liitekuvio 1). Kohtalaisesti toimeentulevista 40 prosenttia ajattelee leikkausten vaikuttaneen omaan taloudelliseen tilanteeseen ja hyvin toimeentulevista vain 13 prosenttia.

Naiset kokevat taloudellisen toimeentulonsa yleisesti ottaen hieman heikommaksi kuin miehet. Naisten miehiä synkemmät näkemykset kotitalouden toimeentulosta ilmenevät erityisesti niissä kotitalouksissa, joiden vuositulot ovat 20 000–50 000 euron välillä. Tätä voi osin selittää se, että yhden aikuisen talouksista naisten ruokakunnissa asuu lapsia useammin kuin miesten.¹³ Vaikka lasten elatus jakautuisi kahden huoltajan vastuulle, voivat lasten asumis- ja kulutustarpeet vaikuttaa lähivanhemman kokemukseen kotitalouden toimeentulosta ja toimeentulon vaarantumisesta. Myös asumistuen leikkaukset ovat vaikuttaneet monen yksinhuoltajan talouteen.¹⁴

Aiemmin julkaistut Arvo- ja asennetutkimustulokset osoittavat, että pessimistinen näkemys tulevaisuudesta paikantuu etenkin niiden ihmisten kohdalle, joilla julkisen talouden leikkaukset ovat heikentäneet omaa taloudellista tilannetta ja joiden vaara joutua työttömäksi on kasvanut.¹⁵ Toimeentulovaikeudet näyttäisivät siten kytkeytyvän yleisempään toivottomuuteen.

Liitekuvio 1. Kuinka hyvin eri luonnehdinnat kuvaavat omaa taloudellista ajattelua tai tilannetta tällä hetkellä: arviot kotitalouden tulojen/taloudellisen toimeentulon (hyvin = tulee toimeen hyvin, kohtal = kohtalaisesti, huonos = huonosti) mukaan (%)

Viitteet

- 1 Helsingin Sanomat (2025).
- 2 Tarkka kysymysmuoto EVAn Arvo- ja asennetutkimuksessa: ”Suomen talouskasvu on ollut heikkoa viime vuosina. Missä määrin tämä johtuu mielestäsi seuraavista tekijöistä?”
- 3 Kangasharju (2025).
- 4 Haavisto (2026).
- 5 Kujanpää (2026).
- 6 Ropponen (2026).
- 7 Kauppalehti (2023).
- 8 Haavisto (2013).
- 9 Väittämän muotoilu ”voi perustua vain” vähintäänkin korostaa talouskasvun ensisijaisuutta, mutta osa voi mieltää sen esittävän, ettei muita vakavasti otettavia hyvinvoinnin lähteitä olisi edes olemassa.
- 10 Kujanpää (2024).
- 11 Valtiovarainministeriö (2025).
- 12 Suomalaisten kuvaukset omasta taloudellisesta ajattelusta ja tilanteesta on raportoitu julkaisussa Metelinen (2026).
- 13 Tilastokeskus (2025).
- 14 Ks. asumistuen leikkauksen arvioituista vaikutuksista hallituksen esitys HE 126/2024.
- 15 Metelinen (2026).

Näin kysely tehtiin

Tulokset perustuvat 2 038 henkilön antamiin vastauksiin. Tulosten virhemarginaali on koko väestön tasolla 2–3 prosenttiyksikköä kumpaankin suuntaan. Tiedot kerättiin 7.10.–20.10.2025. Vastajat edustavat koko maan 18–79-vuotiaasta väestöä (pl. Ahvenanmaa). Aineisto on kerätty Taloustutkimus Oy:n internetpaneelissa, josta tutkimusotos on muodostettu ositetulla satunnaisotannalla. Aineisto on painotettu edustamaan väestöä iän, sukupuolen, asuinalueen, koulutuksen, ammatin tai aseman, toimialan ja puoluekannatuksen mukaan. Aineiston tilastollisen analyysin ja tulosgraafikan on tehnyt Pentti Kiljunen (Yhdyskuntatutkimus Oy).

Lähteet

- Haavisto, I. (2013). Kadonneen kasvun metsästäjät, EVAn arvo- ja asennetutkimus 2013, EVA Raportti, Taloustieto Oy, Helsinki, <https://www.eva.fi/blog/2013/03/19/evan-arvo-ja-asennetutkimus-2013-kadonneen-kasvun-metsastajat/>
- Haavisto, I. (2026). Kielteisyyys EU:n yhteisvelkaa kohtaan kasvussa – EU ja euro yhä suosittuja, EVA Artikkeli, <https://www.eva.fi/blog/2026/01/10/eun-yhteisvelka-kaantyi-vastatuuleen-mutta-eu-myonteisyys-pysyy-vahvana/>
- HE 126/2024.
- Helsingin Sanomat (2025). VM: Kasvuennustemme on pettämässä, ja syynä on tuntematon jarru, <https://www.hs.fi/talous/art-2000011634955.html>
- Kangasharju, A. (2025). Suomalaisyrietykset – kannattavia pelkureita, Etla-kolumni 31.10.2025, <https://www.etla.fi/ajankohtaista/suomalaisyrietykset-kannattavia-pelkureita/>
- Kauppalehti (2023). Talouden nobelisti lataa suorat sanat Suomen velkakierteestä: ”Numerot ovat vain oire, sairauden nimi on valtioriippuvuus”, <https://www.kauppalehti.fi/uutiset/a/a2f4254c-2236-4ee0-80b5-599a3ba6383b>
- Kujanpää, E. (2024). Jo puolet suomalaisista joutuu venyttämään penniä – paikallaan polkeva talous syö uskoa tulevaisuuteen, EVA Artikkeli, <https://www.eva.fi/blog/2024/01/30/jo-puolet-suomalaisista-joutuu-venyttamaan-pennia-paikallaan-polkeva-talous-syo-uskoa-tulevaisuuteen/>
- Kujanpää, E. (2026). Suomalaiset suhtautuvat vastahakoisesti ajatukseen puolustusverosta, EVA Artikkeli, <https://www.eva.fi/blog/2026/01/28/suomalaiset-suhtautuvat-vastahakoisesti-ajatukseen-puolustusverosta>
- Metelinen, S. (2026). Ennen oli paremmin, EVA Analyysi nro 158, <https://www.eva.fi/blog/2026/01/20/ennen-oli-paremmi/>
- Ropponen, O. (2026). Verotuksen kustannukset yhteiskunnalle – Mitä Suomessa käytettyjen verojen haitallisuudesta tiedetään, Etla Raportti nro 172, <https://www.etla.fi/ajankohtaista/verotuksen-kiristaminen-vaatii-tarkkaa-priorisointia-korkeimmat-ansiotulojen-marginaaliverot-japaaomatulovero-yhteiskunnalle-kalleimpia/>
- Tilastokeskus (2025). Tilastokeskus, perheet, päivitetty 5.6.2025, <https://stat.fi/fi/tilasto/perh>
- Valtiovarainministeriö (2025). Taloudellinen katsaus, syksy 2025, Valtiovarainministeriön julkaisuja 2025:49, <https://vm.fi/taloudellinen-katsaus-syksy-2025#/1/4>

Elinkeinoelämän valtuuskunta

Elinkeinoelämän valtuuskunta EVA on elinkeinoelämän ajatuspaja, jonka tavoitteena on edistää yhteiskunnan pitkän aikavälin menestystä.

EVA toimii elinkeinoelämän ja yhteiskunnan vaikuttajien kohtaamispaikkana.

EVA tuottaa tietoa ja uusia näkökulmia julkiseen keskusteluun.

EVA Analyysit ottavat kantaa ajankohtaisiin kysymyksiin ja tarjoavat ratkaisuja yhteiskunnallisiin ongelmiin.

Analyysit löytyvät EVAn kotisivuilta www.eva.fi.

ISSN 2342-0774 (Painettu) ISSN 2342-0782 (PDF)